

REMISSVAR

2025-06-12

Utbildningsdepartementets dnr: U2025/00630
Sametingets dnr:2025-707

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar avseende betänkandet Kunskap för alla-nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)

Sammanfattning

Sametinget har inga synpunkter på utredningens förslag i sin helhet. Förslaget innehåller goda förbättringar för undervisning och elevernas kunskapsutveckling genom tydligare fokus på kunskapsinriktning på grundläggande kunskaper och färdigheter, tydliggörande av utbildningens syfte, stärkt lärarroll, stöd till elever som har svårigheter att följa ordinarie undervisning och genom att kursplan och timplan ska harmoniera.

Sametinget ser dock att utredningen brister genom att skrivningar om urfolket samerna och Sveriges nationella minoriteter försvagas i de inledande delarna av läroplanen. Läroplanens inledande delar anger tonen och inriktning för utbildningen i sin helhet vad gäller skolans värdegrund, uppdrag och mål samt innehåll.

Sametinget oroas även över avsaknaden av förslag till hur utbildning i samiska, modersmål och modersmål för nationella minoritetsspråk ska genomföras då dessa ämnen inte garanteras undervisningstid i förslaget till Timplan för grundskolan. Sametinget erfar att det finns stora svårigheter i grundskolan att anordna samisk- eller modersmålsundervisning under skoldagen eller i tillräcklig omfattning för att nå målen med undervisningen enligt kursplanerna eller att överhuvudtaget anordna undervisning i samiska eller modersmål. Utredningens förslag beskriver tydligt kopplingen mellan kursplan och timplan och hur dessa ska anpassas tids- och innehållsmässigt och följa elevernas kognitiva utveckling vilket kunde föranleda till utredning med medföljande förslag på hur undervisningen enligt kursplanerna i modersmål, modersmål i nationella minoritetsspråk och samiska kan genomföras under skoldagen med garanterad undervisningstid.

Övergripande synpunkter

1.3 Förslag till förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 4.3.2 Ett antal principer har legat till grund för utredningens förslag på inledande delar i en ny läroplan för grundskolan.

2. Skolans uppdrag

Utredningen föreslår formuleringen *Till detta hör kunskaper om vårt svenska, nordiska och västerländska kulturarv samt om de nationella minoriteterna* enligt principen om är att de inledande delarna i en ny läroplan ska kännetecknas av en fast kunskapsinriktning där grundläggande kunskaper värderas högt. Utredningen har gjort bedömningen att tidigare skrivning i LGR 22 att de nationella minoriteterna är judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar inte behöver skrivas ut eftersom de redan anges bland annat i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt att det bör framgå i kursplaner där det är relevant.

Sametingets kommentar: Sametinget har en avvikande mening i förslaget om texten under rubriken *Skolans uppdrag* och anser att texten i LGR 22 under rubriken 2.2 Kunskaper Mål *Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om de nationella minoriteternas (judars, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur, språk, religion och historia* ska skrivas ut i den nya läroplanen. De inledande delarna i läroplanen beskriver skolans värdegrund och uppdrag och därför är det viktigt att redan i dessa stycken skriva fram att kunskaper om *urfolket samerna och de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar* är beständiga och utgör en referensram i det svenska samhället. Hänvisningen till lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och till kursplaner där det är relevant är inte tillräcklig då det förminskar skolans ansvar för utbildning avseende kunskaper om urfolket samerna och de nationella minoriteterna.

Sametinget har ett nationellt ansvar att följa upp hur minoritetspolitiken genomförs. I uppdraget ingår att årligen redovisa till regeringen hur lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk följs och implementeras. Sametinget ansvarar särskilt för uppföljningen av förvaltningsmyndigheternas tillämpning av lagen när det gäller samer och samiska. Uppföljningen¹ visar att kunskapen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och deras rättigheter fortsatt är mycket låg trots att minoritetspolitikområdet funnits i 25 år. Detta är ytterligare ett argument för att det bör skrivas fram i den nya läroplanen.

Samerna är landets urfolk. Sveriges riksdag erkände samerna som urfolk 1977 och uttalade att urfolket har folkrättsliga krav på kulturell särbehandling i Sverige. I regeringsformen från 2011 stadgas i 1 kap. 2 § att det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Samerna har uppmanat regeringen att benämna

¹ Minoritetspolitikens utveckling år 2024 <https://minoritet.se/8993>

samerna som urfolk och inte som nationell minoritet. Sametinget uppmanar även utredningen att omtala samerna som urfolk, inte som nationell minoritet.

1.3 Förslag till förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

7. timplan för grundskolan

I utredningens förslag till timplan för grundskolan saknas undervisningstid i timmar för samiska, modersmål och modersmål för nationella minoriteter.

1.5 Förslag till förordning om läroplan för specialskolan samt förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall

7. Timplan för specialskolan

I utredningens förslag till timplan för specialskolan saknas undervisningstid i timmar för samiska, modersmål och modersmål för nationella minoriteter.

3.2.1 I läroplanerna ska inledande delar, timplan samt kursplaner inklusive betygs- och bedömningskriterier ingå.

Under rubriken *Nuvarande timplaner* anser utredningen att kopplingen mellan undervisningens innehåll som framgår av kursplanerna och den tid som finns till förfogande för undervisningen enligt timplan är viktig och att undervisningstiden utgör en viktig del av den statliga styrningen. Utredningen föreslår därför att det inte längre ska gå att bedriva utbildning i grundskolan utan att tillämpa timplanen. Man anser också att det är viktigt att upprätthålla en bra överensstämmelse när kursplanerna eller timplanerna revideras, det vill säga att det ämnesinnehåll man utgår ifrån är anpassat till antalet undervisningstimmar och att det därmed blir tydligt att ämnenas innehåll styr fördelningen av antalet undervisningstimmar och att tiden sätter gränser för vad som ryms i ämnena.

Vidare under rubriken *En ny innebörd av begreppet läroplan* menar utredningen att genom att både timplan och kursplaner kommer att ingå i samma förordning så tydliggörs kopplingen dem emellan och samstämmigheten mellan ämnesinnehåll och undervisningstid tydliggörs.

Sametingets kommentar: Den av utredningen föreslagna timplanen för grundskolan och specialskolan skapar huvudbry för Sametinget. Utredningen föreslår att utbildning i grundskolan inte ska kunna bedrivas utan att timplanen tillämpas. I Författningsförslag 7. **Timplan för grundskolan** finns varken kursplanen för samiska, modersmålsundervisning eller modersmålsundervisning för nationella minoritetsspråk med och således inte heller förslag på undervisningstimmar. Utredningens eget förslag om att utbildning i grundskolan inte kan bedrivas utan att tillämpa timplanen kan inte uppfattas på annat sätt än att

utbildning i grundskolan inte omfattar modersmålsundervisning, samiska eller modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk.

Eftersom utredningen inte ger förslag på hur samiska eller modersmålsundervisning ska kunna bedrivas i de obligatoriska skolformerna utifrån utredningens egna förslag så måste betänkandet av läroplansutredningen anses vara bristfällig vad gäller utbildning i samiska språk för urfolket samerna och i de nationella minoritetsspråken för Sveriges nationella minoriteter. Avsaknaden av ämne och timplan i förslaget kan också tolkas som att detta avsiktligt utelämnats i syfte att avveckla modersmålsundervisning i grundskolan.

Sametinget konstaterar att varken SOU 2017:91 *Nationella minoritetsspråk i skola- förbättrade förutsättningar till undervisning och revitalisering* eller SOU 2019:18 *För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering- modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål* eller andra statliga offentliga utredningar som berör utbildning för samiska och nationella minoriteters barn och elever finns med i utredningens referenslista vilket visar att det minoritetspolitiska området och samiska barns och elevers förutsättningar för lärande och kunskapsutveckling i de samiska språken i grundskola och specialskola förbisets av utredningen.

Sametinget kontaktas ofta av frustrerade föräldrar som påtalar att undervisningen i samiska som modersmål inte anordnas för deras barn eller att den förläggs utanför skoldagen med mycket begränsad undervisningstid vilket gör det omöjligt att hinna med innehållet i kursplanerna. Sametinget har årligen överlämnat en Lägesrapport för de samiska språken i Sverige ² till regeringen där det tydligt framgår vilka svårigheter man möts av om man önskar undervisning i samiska i kommunala grundskolor.

Utredningen påtalar själv vikten av att kursplaner ska harmoniera med timplanen för ämnet och följa den kognitiva utvecklingen hos barn och ungdomar för bästa möjliga kunskapsutveckling så därför ter det sig märkligt att detta uppenbarligen inte gäller för modersmålsundervisning i samiska eller nationellt minoritetsspråk.

Sametinget förväntar sig att utredningen ger förslag på hur undervisningen ska bedrivas för samiska elever som i grundskolan önskar läsa samiska som modersmål. Premisserna bör vara desamma som för andra ämnen avseende garanterad undervisningstid anpassad till innehåll i kursplan.

Konsekvenser

11.4 Konsekvenser för barn

² [Lägesrapporter - Sametinget.se](https://www.sametinget.se/lagesrapporter_sprak) https://www.sametinget.se/lagesrapporter_sprak

Sametinget håller med om att den nya läroplanen sammantaget ger bättre förutsättningar för elevers lärande och kunskapsutveckling vad gäller styrning genom läroplan och kursplaner kopplade till timplanen.

När det gäller samiska barns och elevers förutsättningar till utbildning ser Sametinget med oro på hur det kommer att arta sig eftersom utredningen inte berört timplanen för ämnena samiska, modersmålsundervisning och modersmålsundervisning för nationella minoritetsspråk för grundskolan och specialskolan. Dessa ämnen finns med kursplaner i LGR22. I Sverige fanns under läsåret 2023/2024 totalt 1 110 068 elever i grundskolan och totalt 195 elever i sameskolans åk 1-6. Sameskolan finns endast på fem orter i Sverige; Karesuando, Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Tärnaby så de övriga samiska eleverna får sin utbildning i den ordinarie grundskolan och ingår i dessa 1 110 068 elever i statistiken för Lå 2023/2024. För dessa elever, som sammanlagt är långt fler än eleverna som får sin utbildning i sameskolan, måste förutsättningarna för att få utbildning i sitt modersmål avsevärt förbättras.

11.4.2 Förslag med konsekvenser för elever/ De nationella minoriteterna

Sametinget anser att alla elever i Sverige i sin utbildning ska få kunskaper om urfolket samerna och de nationella minoriteterna. För att detta ska vara tydligt så bör skrivningen så som den är formulerad i LGR22 finnas kvar i sin helhet i de inledande delarna. Sametingets erfarenhet är att det inte är allmänt känt bland gemene man vilka som hör till de nationella minoriteterna och att läroplanen av den anledningen måste vara tydlig med detta. De inledande delarna beskriver vilka beständiga kunskaper som ska förmedlas till eleverna vilket är skäl nog att vara tydlig med denna skrivning.

Sametinget håller inte med utredningen att förslaget inte påverkar rätten till utbildning enligt Barnkonventionens bestämmelser om rätten till utbildning för barn som tillhör nationella minoriteter. Sametinget anser att utredningens förslag brister då det saknas garanterad undervisningstid för samiska och modersmål i nationellt minoritetsspråk i timplanen som kopplas ihop med kursplanerna för dessa.

I detta ärende har Sametingets stf kanslichef Eva Martinsson beslutat, med Anita Kitok avdelningschef för språk och kultur som föredragande.

Eva Martinsson
stf kanslichef

Anita Kitok
Avdelningschef språk och kultur